

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-478-8-4>

THE LEVEL OF COMMUNICATIVE AND ORGANIZATIONAL TENDENCIES OF FUTURE OFFICERS

РІВЕНЬ КОМУНІКАТИВНИХ ТА ОРГАНІЗАТОРСЬКИХ СХИЛЬНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ

Kravchenko S. O. **Кравченко С. О.**

master's student

магістрант

*Melitopol State Pedagogical University
named after Bohdan Khmelnytskyi
Zaporizhzhia, Ukraine*

*Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
м. Запоріжжя, Україна*

Актуальним питанням успішній відсічі російській агресії є підготовка майбутніх офіцерів – командирів первинної ланки, які будуть спроможні після призначення на посаду уміло й успішно управляти своїм підрозділом в підготовці та веденні тактичних дій і стати лідерами для своїх підлеглих. Під час фахової підготовки майбутній офіцер має на належному рівні розвинути достатній рівень психологічної готовності до військового лідерства. В цьому процесі важливе місце має належати своєчасній діагностиці рівня сформованості окремих психічних якостей, властивих лідеру та, за необхідності, проходженню відповідної психологічної підготовки з їх посилення. Важливе місце в структурі лідерських якостей належить комунікаційним і організаторським схильностям, які є визначальними для налагодження взаємодії між підлеглими та успішного виконання завдань від старших офіцерів.

Психологічне забезпечення розвитку лідерських якостей майбутніх офіцерів досліджувалися Агаєвим Н. А, Кокуном О. М., Пішко І. О., Лозінською Н. С., Герасименком М. В., Ткаченком В. В. Ними було визначено основні положення про феномен лідерства, психологічну структуру лідерських якостей майбутнього офіцера, психодіагностичне забезпечення діагностування лідерських. Вищезазначені дослідники наголошують на необхідності обов'язкового врахування наявності певних особистісних властивостей здобувачів військової освіти, які є передумовою формування лідерських якостей офіцера.

Метою роботи є визначення психологічної структури лідерських якостей майбутніх командирів первинної ланки (майбутніх офіцерів тактичного рівня) в аспекті встановлення рівня сформованості їх комунікаційних і організаторських схильностей.

Теоретичний аналіз наукової літератури, присвяченій військовому лідерству, дозволяє визначити, що успішне виконання своїх посадових і

функціональних обов'язків офіцером забезпечується сукупністю лідерських якостей, що зумовлюється необхідністю його лідерської підготовки. Офіцер-лідер має бути людиною, здатною вказувати шлях, вести за собою, зберігати єдність військового підрозділу та турбуватися про свої підлеглих під час виконання поставлених завдань. Лідерство офіцера проявляється в його здатності забезпечити потреби особового складу підрозділу з метою успішного виконання загального завдання, злагодженої роботи корективу та максимального задоволення індивідуальних потреб кожного військовослужбовця.

Вітчизняні й зарубіжні дослідники одноставно відзначають, що здатність людини бути лідером багато у чому залежить від розвитку у неї організаторських та комунікативних якостей. Тобто, організаторські та комунікативні схильності людини є умовами просування у лідерську позицію. Ефективна комунікація дозволяє досягнути взаєморозуміння партнерів, краще розуміти ситуації і предмет спілкування. А досягнення більшої визначеності в розумінні ситуації сприяє вирішенню проблем, забезпечує досягнення цілей з оптимальним витрачанням ресурсів [1, с. 30].

Психологічна структура лідерських якостей майбутнього офіцера ЗСУ була запропонована Кокур О. М., в якій виділяється п'ять компонентів, до складу яких входять відповідні лідерські якості:

1) комунікативно-організаційний (комунікабельність, переконливість, тактовність, дипломатичність, емпатійність, гнучкість, розвинуті мовленнєві та організаційні здібності);

2) емоційно-вольовий (цілеспрямованість, наполегливість, рішучість, впевненість у собі, вимогливість, самовладання, стресостійкість);

3) мотиваційний (мотивація до лідерства та успіху);

4) мисленнєвий (швидкість мислення, логічність, креативність, проникливість, здатність до прогнозування та узагальнення, критичність, розсудливість);

5) особистісний (активність, ініціативність, обов'язковість, надійність, чесність, патріотизм, відповідальність, оптимістичність, почуття гумору, прагнення до самовдосконалення) [2, с. 7–8].

Узагальнюючи вищевикладене констатуємо, що лідерські якості являють собою сукупність особистісних якостей особистості, від яких залежить його успішність проявити себе як лідера у відповідних ситуаціях. Однак, дослідниками відмічається, що «універсального» набору лідерських якостей не існує.

Експериментальною базою дослідження психологічних особливостей майбутніх офіцерів ЗСУ було визначено кафедру військової підготовки Університету митної справи і фінансів м. Дніпро. Дослідження проводилося в травні-червні 2024 року. Кількість респондентів, які прийняли в опитуванні складала 51 особу у віці

23–45 років. Збір емпіричних даних було проведено в дистанційному форматі з використанням сучасних онлайн-інструментів та платформ. Така процедура була обрана з урахуванням введення в Україні воєнного стану та необхідності дотримання заходів безпеки та з огляду на специфіку професійної підготовки респондентів.

Діагностика рівня комунікативних і організаторських схильностей серед курсантів – майбутніх офіцерів було проведено за методикою КОС-2 [2, с. 81-85; 3, с. 221–226].

Психологічний аспект методики КОС-2 передбачає здатність обстежуваного зробити самооцінку своєї поведінки і свого психологічного стану в тій чи іншій ситуації, яка знайома з його власного життєвого досвіду. Оцінка ситуації і своєї власної поведінки у такій ситуації базується у обстежуваного на відтворенні ним своєї реальної поведінки і реального, пережитого в досвіді ставлення до подібної ситуації, а також на самооцінці курсанта себе у такій або подібній ситуації [4, с. 114–125].

Результати психодіагностики комунікативних і організаторських схильностей серед курсантів – майбутніх офіцерів представлено на рис. 1.

Рис. 1. Рівень комунікативних і організаторських схильностей майбутніх офіцерів

Отримані дані вказують на присутність незначної частки осіб, які мають дуже низькі та низькі показники комунікативних і організаторських схильностей: 3,9% і 0% та 9,8% і 5,9% відповідно. Наявна певна частка осіб (~ 10%), які мають найвищі показники комунікативних і організаторських схильностей. Майже третину вибірки складають особи, що мають середні показники комунікативних і організаторських схильностей (25,5% і 37,2% відповідно). Найбільшу частку (майже половина респондентів) серед опитаних курсантів склали

особи, комунікативні і організаторські схильності яких за використаною методикою оцінені як високі: 51% та 47,1% відповідно.

Отримані результати свідчать, що переважна більшість курсантів, що прийняли участь в опитуванні, мають високі показники комунікативних і організаторських схильностей, які дослідниками тематики військового лідерства визначені ключовими, і позиціонують себе як майбутні лідери військових підрозділів, але у вибірці присутня достатню вагома частка, для якої рівень сформованості цих якостей потребує покращення.

Подальша робота з даної проблематики нами вбачається у дослідженні та впровадженні наявних тренінгових програм та методик з розвитку комунікативних і організаторських схильностей, та які можуть бути впроваджені чи адаптовані для фахової підготовки майбутніх офіцерів.

Література:

1. Агаєв Н.А., Коқун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Герасименко М.В., Ткаченко В.В. Психологічне забезпечення розвитку лідерських якостей майбутніх офіцерів: Методичний посібник. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2014. 209 с.

2. Коқун О. М. Психодіагностика лідерських якостей військовослужбовців : методичний посібник. Київ : ТОВ «7БЦ», 2023. 171 с.

3. Коқун О. М. Збірник методик діагностики лідерських якостей курсантського, сержантського та офіцерського складу: методичний посібник Київ : НДЦ ГП ЗСУ, 2012. 433 с.

4. Шевенко А. М. Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю : метод. реком. Київ, 2016. 157 с.